

Powierski, Jan

"Acta Baltico-Slavica" T. 1-7, 1964-1970 : [recenzja]

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 1, 171-177

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN POWIERSKI

ACTA BALTICO-SLAVICA

Na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych ożywiła się znacznie działalność białostockiego środowiska naukowego w zakresie nauk humanistycznych, z czym wiązał się także wzrost zainteresowań przeszłością terenów obecnego województwa białostockiego w innych środowiskach naukowych. Wyrazem tego stała się publikacja — „Rocznik Białostocki”, którego pierwszy tom ukazał się w 1961 r.¹ Główną rolę organizacyjną w tym przedsięwzięciu odgrywało Muzeum w Białymstoku. Dzięki wspólnemu wysiłkowi historyków oraz językoznawców polskich i szwedzkich rozpoczęła wówczas także badania zespołowe, w tym również wykopalskowe, Kompleksowa Ekspedycja Jaćwieska. Dalszy etap rozwoju badań nastąpił od Pierwszej Konferencji Nauk Historycznych w Białymstoku (2—3 VI 1961 r.) poświęconej badaniom ziem północno-wschodniej Polski. Jej wynikiem, poza przedstawieniem i przedyskutowaniem naukowych referatów, było powołanie Białostockiego Towarzystwa Naukowego, do którego jako jedna z komisji weszła wspomniana już Kompleksowa Ekspedycja Jaćwieska. Nowo utworzone Towarzystwo za jeden z głównych kierunków działania postawiło sobie akcję wydawniczą, w ramach której główne miejsce zajmuje rocznik „Acta Baltico-Slavica”². W pierwszym tomie tego rocznika opublikowano właśnie materiały ze wspomnianej konferencji w Białymstoku.

Znany archeolog Jerzy Antoniewicz, który aż do stanowiącej poważną stratę dla polskiej nauki historycznej śmierci w 1970 roku był redaktorem rocznika, w słowie wstępnym do pierwszego tomu scharakteryzował w ten sposób cele i zamierzenia kierowanego przez siebie czasopisma: „Naszym gorącym pragnieniem bowiem jest ukazać bogatą w przeszłość treść obecnego współdziałania polsko-białorusko-litewskiego na polu nauki i kultury oraz wynajdywać postępowe tradycje w tej współpracy do chwili obecnej” i nieco dalej: „Otwieramy przeto także szeroko nasze lamy dla kolegów radzieckich” (t. 1, s. 9). Tak więc „Acta Baltico-Slavica” miał

¹ Rocznik Białostocki, t. 1, Białystok 1961, Redaktor Jerzy Antoniewicz.

² Acta Baltico-Slavica, t. 1, 1964, ss. 277. *Pamiętnik Pierwszej Konferencji Nauk Historycznych poświęcony badaniom ziem północno-wschodniej Polski, w Białymstoku*; t. 2, 1965, ss. 534. *Archaeologia, Historia, Ethnographia et Linguarum Scientia*; t. 3, 1966, ss. 195, *Baltica in honorem Johannis Otrębski*; t. 4, 1966, ss. 259. *Archaeological research on North-Eastern Poland and East Europe*; t. 5, 1967, ss. 478; t. 6, 1969, ss. 376; t. 7, 1970, ss. 366. Suplement do t. 7, *Rozwój nauki na Białostocczyźnie w 25-leciu PRL. Materiały z Sesji. 1971*, ss. 295. Redaktor tomów 1—7 J. Antoniewicz, redaktor Suplementu do t. 7 — T. Cieślak.

być otwartym także dla uczonych radzieckich organem polskich historyków, archeologów, językoznawców i etnografów, poświęconym historii, językowi i kulturze Polski, Białorusi i radzieckich republik nadbałtyckich, a zwłaszcza ich wzajemnym stosunkom. Dla najdawniejszej przeszłości ludów tych terenów oznacza to przede wszystkim zainteresowanie dla dziejów stosunków między ludami bałtyjskimi a słowiańskimi. Stąd wywodzi się również tytuł rocznika. Wynika stąd, że w kręgu zainteresowań rocznika „Acta Baltico-Slavica” znajduje się także okres bałtyjski dziejów Prus. Niżej zwrócona zostanie szczególna uwaga na opublikowane w „Acta” artykuły, poświęcone dziejom Prus, chociaż za główne zadanie niniejszego szkicu uważam nie tyle szczegółową ocenę wyników badań poszczególnych prac, ile raczej ogólną charakterystykę dorobku dotychczasowych roczników. Poza pozycjami, dotyczącymi bezpośrednio właściwych Prus, omówię tu także te, które poświęcone są najbliższym etnicznym krewniakom Prusów — Jaćwiegom, zaliczanym łącznie do zachodniej grupy ludów bałtyjskich, a także te, które zajmują się problemami ogólnobałtyjskimi, o ile pozwalają one przybliżyć tło, na którym rozgrywały się dzieje plemion pruskich.

Redakcja „Acta Baltico-Slavica” realizując swoje zamierzenia rzeczywiście uzyskała licznych współpracowników, zajmujących się w badaniach problemami stosunków słowiańsko-bałtyjskich zarówno z różnych ośrodków naukowych w kraju, jak i z ZSRR. Poszczególne tomy „Acta” zawierają artykuły, zgrupowane według pewnych zagadnień, co także poświadcza celową działalność redakcyjną w kierunku realizacji wytkniętych z góry planów, a zarazem jest świadectwem popularności tego organu wśród specjalistów. Pierwszy tom „Acta Baltico-Slavica”, jak wspomniano, zawiera materiały z naukowej konferencji w Białymstoku. Tom trzeci, poświęcony znanemu językoznawcy Janowi Otrębskiemu, zawiera przede wszystkim artykuły językoznawcze, związane z głównymi kierunkami badań tego uczonego. Ostatnio opublikowany suplement do tomu siódmego zawiera z kolei materiały z sesji naukowej Białostockiego Towarzystwa Naukowego, poświęconej rozwojowi nauki na Białostocczyźnie w 25-lecie PRL. Pozostałe tomy posiadają stały układ treści według kilku zasadniczych działów, jak na przykład w tomie drugim: I. Rozprawy i studia; II. Materiały; III. Sprawozdania; IV. Polemiki i dyskusje; V. Recenzje i omówienia; VI. Kronika. Niestety, układ działów nie jest we wszystkich tomach jednakowo konsekwentny. Należy natomiast silnie podkreślić poważne znaczenie działu recenzyjnego, w którym dzięki staraniom redakcji umieszcza się omówienia najważniejszych, a nawet i bardziej szczegółowych opracowań z historii, archeologii, językoznawstwa i etnografii, dotyczących północno-wschodniej ziem Polski oraz Białorusi, Litwy i Łotwy, a niekiedy i innych terenów. Dzięki szybkiej reakcji na publikowane nowości w tym zakresie dział recenzji w wielu wypadkach wyprzedza bieżące bibliografie, dając zarazem obszerne informacje o treści i ocenę wyników badawczych najnowszych opracowań. Szczególnie duże znaczenie ma to przy zaznajamianiu czytelników z nowościami nauki radzieckiej. Czytelniczka „Komunikatów Mazursko-Warmińskich” może zainteresować fakt, iż w tomie 2 „Acta Baltico-Slavica” zamieszczono trzynastą recenzję z prac, dotyczących archeologii Prus i Jaćwieży, językoznawstwa jaćwieskiego oraz historii i toponomastyki Prus i Jaćwieży, tom 4 zawiera między innymi siedem recenzji, związanych z archeologią ziem jaćwieskich i bałtyjskich w ogóle (cały tom poświęcony jest badaniom archeologicznym północno-wschodniej Polski i wschodniej Europy), tom 5 liczy osiem recenzji z zakresu archeologii, hi-

storii i toponomastyki Prus i Jaćwieży, tom 6 — jedną recenzję z pracy dotyczącej etnografii Warmii i Mazur, a tom 7 — cztery recenzje z archeologii i toponomastyki Jaćwieży. Jak widać z powyższego, problematyka pruska, chociaż wchodząca w zakres stosunków słowiańsko-bałyjskich, zajmuje stosunkowo mało miejsca, zwłaszcza w porównaniu z kwestią jaćwieską. Wynika to jednak w znacznej mierze z faktu stosunkowo małej liczby badaczy problemów staropruskich, a może i z faktu istnienia innego czasopisma historycznego, które w szerokim zakresie spełnia rolę organu historyków Prus, w tym również okresu bałyjskiego. Mam tu na myśli „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, w których zamieszczają swoje prace i recenzje historycy, będący zarazem współpracownikami „Acta Baltico-Slavica” z redaktorem tego ostatniego pisma Jerzym Antoniewiczem włącznie. Pewne kłopoty może natomiast powodować fakt odróżnienia w dziale recenzji archeologii od historii, przez co zaszerzowanie niektórych ocen może nasuwać trudności. Wobec przyjmowanego coraz szerszego zdania o jedności podstawowych zadań archeologa i historyka sensu stricto oraz ich współpracy lepiej może byłoby klasyfikować recenzje z prac historycznych według kryterium rzeczowego.

Wśród umieszczonych w „Acta Baltico-Slavica” artykułów duże znaczenie mają omówienia stanów badań, które podobnie jak recenzje i bibliografie, lecz w sposób usystematyzowany, zaznajamiają czytelników z najważniejszymi publikowanymi i nie publikowanymi pracami badawczymi. Spośród nich historyka Prusów mogą zainteresować następujące: Pranas Kulikauskas, *Badania archeologiczne na Litwie w latach 1955—1961* (t. 2, ss. 203—256), Adolfas Tautavičius, *Archeologičeskė issledovanija v Litve v 1962—1966 gg.* (t. 7, ss. 207—240), R. Denisova, *Sostojanie antropologičeskich issledovaniij v sovetskoj Pribaltike posle utoroj mirovoj vojny* (t. 7, ss. 243—268), oraz K. Morkunas, *Die Onomastik in Litauen* (t. 7, ss. 197—206). Zainteresowanie to związane jest z przynależnością do Litwy dawnych ziem jaćwieskich. Z podobnych względów odnotuję tu jeszcze referat Jana Jaskanisa, *Badania archeologiczne na Białostocczyźnie w 25-lecie PRL* (t. 7, Supl., ss. 31—48). Dla dziejów języka Prusów, którego znajomość niezbędna jest również dla historyka, duże znaczenie ma bibliografia prac Jana Otrębskiego, badającego także skromne pozostałości po języku staropruskim (t. 3, ss. 9—12), a przede wszystkim fundamentalna *Bibliografia języka staropruskiego*, opracowana przez Weronikę Kubicką (t. 5, ss. 257—311).

Pracą, przerzucającą pomost między regionalną problematyką dziejów Białostocczyzny a ogólniejszymi zagadnieniami kontaktów słowiańsko-bałyjskich jest referat Jerzego Antoniewicza pt. *Problemy i potrzeby badań archeologicznych na północno-wschodnich ziemiach Polski*, (t. 1, ss. 13—24). Autor wskazał w nim na Białostocczyznę, jako jeden z regionów pogranicza bałyjsko-słowiańskiego, wykazując zarazem, iż jednym z najpilniejszych zadań jest uściślenie przebiegu rubieży etnicznej w różnych okresach chronologicznych. W znacznej mierze inne artykuły, publikowane następnie w „Acta Baltico-Slavica”, szukają rozwiązania tego zagadnienia, nie ograniczając się przy tym tylko do Białostocczyzny, lecz sięgając także do bardziej zachodnich i wschodnich odcinków tej rubieży. Prusy, jak wiadomo, leżały na zachodnim jej krańcu. Tadeusz Sulimirski nawiązując do wyników badań różnych dyscyplin humanistycznych, spróbował przedstawić pogranicze południowe Bałtów, w tym również na odcinku pruskim, w okresie starożytnym (t. 5, ss. 1—17). Sam Jerzy Antoniewicz podjął sprawę pogranicza w artykule, poświęconym ustaleniu terytoriów plemiennych (a raczej, moim zda-

niem, grup plemiennych) Bałtów w starożytności przez porównanie danych archeologii i toponomastyki (t. 4, ss. 7—27)³, a „zasięgiem terytorialnym strefy kontaktów między etnosesem bałtyjskim a słowiańskim we wczesnym średniowieczu” zajął się w innym referacie, przedstawionym na sympozjum polsko-radzieckim w Białymstoku we wrześniu 1965 r., słusznie uzasadniając istnienie szerokiej strefy kontaktowej. Choć niektóre ze szczegółowych ustaleń tegoż autora wymagają jeszcze dalszej dyskusji (t. 6, ss. 105—116, oraz dyskusja ss. 231 n., 239—246), to jednak oparcie badań o współpracę kilku dyscyplin naukowych stwarza im gruntowniejsze podstawy. Kwestią pogranicza słowiańsko-jaćwieskiego zajął się wreszcie znakomity historyk Henryk Łowmiański (t. 3, ss. 89—98). Choć jego wyniki można uznać za prawdopodobne, to jednak artykuł ten nie rozwiązuje problemu do końca, oparty jest bowiem na niedostatecznie jeszcze udowodnionych podstawach metodycznych, a mianowicie na bardzo dyskusyjnej tezie o pochodzeniu nazw patronimicznych na *-ice* wyłącznie z okresu około VII wieku. Tenże historyk zajął się w innym miejscu sprawą słowiańskich i bałtyjskich nazw plemiennych w *Sarmacji europejskiej* Ptolemeusza. Mimo daleko posuniętego krytycyzmu w odniesieniu do tego źródła autor godzi się z identyfikacją Galindów i Sudinów Ptolemeusza z późniejszymi plemionami zachodniobałtyjskimi. Ponadto na terenie Prus lokalizuje on także odłam Wenetów, uznanych przez niego za szczątek ludności staroeuropejskiej (t. 1, ss. 37—47)⁴. Tezę Henryka Łowmiańskiego rozwija następnie Jerzy Ochmański, uzasadniający przetrwanie tychże Wenetów również na terenie Litwy aż do II—V wieku n.e., kiedy mieli oni zostać zasymilowani przez przybyłych tu o półtora tysiąclecia wcześniej Bałtów. Resztki tych Wenetów miały przetrwać w ziemi Kuronów nad rzeką Windawą aż do XIII wieku (t. 3, ss. 151—158). Problem Wenetów wymaga niewątpliwie dalszej dyskusji, gdyż tak długotrwały proces etnicznej asymilacji musiałyby znaleźć bardziej dokładne wsparcie językoznawców i archeologów. Dyskusyjnie jest zwłaszcza wieloletnie przetrwanie języka Wenetów.

Bardziej szczegółowych problemów dziejów gospodarczych, etnicznych i kulturowych terenu późniejszych Prus dotyczą: polemika Włodzimierza Szafrąńskiego z Jerzym Antoniewiczem na temat osiedli obronnych okresu wczesnożelaznego w Prusach (t. 4, ss. 159—174), artykuł Marty Schmiedehelm dotyczący kultury Galindów w okresie rzymskim, w którym autorka wskazała na pokrewieństwo tej kultury z jednej strony z przyżytkowymi elementami „łużyckimi”, a z drugiej — z kulturą terenów Jaćwieży (t. 1, ss. 25—35), i sprawozdanie Włodzimierzy Ziemińskiej-Odojowej z wykopalisk cmentarzyska późnolatańsko-rzymskiego w Niedanowie na południowy zachód od Nidzicy (t. 4, ss. 151—157). Cmentarzysko to należy do kultury przeworskiej, można więc uznać je za prasłowiańskie. Badania w tych okolicach pozwalają stwierdzić, podobnie jak w okresie wczesnośredniowiecznym do najazdów pruskich, iż osadnictwo prasłowiańskie i następnie mazowieckie sięgało na północy poza późniejszą granicę mazowiecko-krzyżacką. Ma to ważne zna-

³ Por. też J. Antoniewicz, *Terytoria plemienne ludów bałtyjskich w okresie starożytnym w świetle badań archeologii i hydronimii*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1963, nr 4, ss. 513—530.

⁴ Por. też J. Powierski, *Najdawniejsze nazwy etniczne z terenu Prus i niektórych obszarów sąsiednich*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1965, nr 2, ss. 161—183.

czenie dla dalszych badań nad genezą osadnictwa mazurskiego, które ponownie wróciło w te okolice w XIV wieku (lub może tu nawet do tego czasu przetrwało). W zakres życia społeczno-gospodarczego i wierzeń plemion pruskich (i innych zachodniobałtyjskich w I—VIII wieku) wkracza artykuł Jana Jaskanisa o pochówkach końskich (t. 4, ss. 29—65) oraz obszerna recenzja systematyzującej dane archeologiczne i źródłowe, dotyczącej dziejów Prusów w I tysiącleciu n.e., pracy Frydy D. Guriewicz pióra tegoż autora (t. 2, ss. 358—368).

W innym artykule Jan Jaskanis stara się wyjaśnić społeczno-gospodarczy i kulturowy charakter przełomu na ziemiach Jaćwieży w okresie od przełomu II/III do przełomu IV/V wieku głównie na podstawie materiałów z dorzecza Czarnej Hańczy. Przy okazji autor wyróżnia także podstawowe grupy terytorialne osadnictwa Jaćwieży (t. 1, ss. 49—69). Do tejsze problematyki — na podstawie badań kompleksu osadniczego w Osowie w pow. suwalskim — wracają Danuta i Jan Jaskanisowie w jeszcze jednym opracowaniu (t. 4, ss. 139—150), a na podstawie materiałów z okolic Augustowa również Marian Kaczyński (t. 4, ss. 79—108). Innym zagadnieniem Jaćwieży zajmuje się antropolog Tadeusz Dzierżykraj-Rogalski, który przedstawia skromne wyniki dotychczasowych badań nad strukturą rasową Jaćwięgów i dużo znaczniejsze — nad problemem przeciętnego trwania życia członków tego ludu, podkreślając, iż warunki życia widocznie nie ustępowały stosunkom wśród słowiańskich sąsiadów (t. 1, ss. 65—75).

Spośród licznie reprezentowanych w „Acta Baltico-Slavica” językoznawców Vytautas Maziulis zajął się wokalizmem języka pruskiego (t. 2, ss. 53—59), Tadeusz Milewski — sprawą akcentów (t. 3, ss. 119—126), V. Grinaveckis — specyficznymi cechami zachodnich i południowych gwar litewskich, wspólnymi z językiem pruskim (t. 2, ss. 194—199). Czesław Kuzinowski przedstawił materiały ze słownictwa gwar białostockich, w którym można ewentualnie odszukać także ślady jaćwiejskie (t. 1, ss. 217—225), a Jan Otrębski opublikował artykuł o udziale Jaćwięgów w ukształtowaniu języka polskiego. Zdaniem tego ostatniego substrakt jaćwiejski wywarł wpływ na ustalenie szeregu specyficznych cech języka polskiego, jak m.in. mazurzenie i ustalenie akcentu. Może wchodzić tu w rachubę również domieszka pruska (t. 1, ss. 207—216). Ustalenia te są bardzo interesujące, chociaż bez dalszych badań trudno wykluczyć w niektórych wypadkach możliwość, że chodzi tu o dawne zjawiska dialektyczne, wyprzedzające wyodrębnienie się języków: polskiego i jaćwiejskiego.

Knut-Olof Falk ze Szwecji oraz Jerzy Nalepa zajęli się w swoich artykułach w „Acta Baltico-Slavica” kilku szczegółami toponomastyki Jaćwieży (K.O. F. — t. 3, ss. 69—75 i J. N. — t. 3, ss. 127—133), natomiast znany znawca źródeł mazowieckich Adam Wolff poparł tezę Jerzego Nalepy o dawnej wymowie nazwy Jaćwięgów z użyciem nosówki (t. 3, ss. 187—190).

Pewnymi aspektami życia gospodarczego Prusów i Litwinów we wczesnym średniowieczu zajął się Ryszard Kiersnowski w artykule o obiegu pieniądza wczesnośredniowiecznego. Wykazuje on dwustronnie towarowy charakter recepcji srebra przez te ludy, które nie używały srebra monetarnego jako środka płatniczego. Być może w tym charakterze pieniądza monetarny zastępowały futerka (t. 1, ss. 87—97). Jest to niewątpliwe świadectwo słabego rozwoju elementów gospodarki towarowej w społeczeństwie pruskim.

Cały szereg artykułów w „Acta Baltico-Slavica” dotyczy wierzeń bałtyjskich, w tym również jaćwiejskich i pruskich. Autorami ich są: Andrejs Johansons (t. 2,

ss. 27—52), Władimir N. Toporow (t. 3, ss. 143—149) i Włodzimierz Szafranski (t. 6, ss. 223—230, 282—288).

Bardzo interesujący jest artykuł Jerzego Antoniewicza o ulicy pruskiej w Nowogrodzie Wielkim, w którym autor udowodnił istnienie kolonii kupców pruskich w tym ośrodku handlowym Rusi, a przy okazji wskazał również na inne kierunki emigracji pruskiej w tym kraju (t. 1, ss. 7—26 i rec. J. Powierskiego w t. 5, ss. 333—336).

Na pograniczu problematyki wierzeń, polityki i źródłoznawstwa można ułożyć referat Janusza Bieniaka o wyprawie misyjnej Brunona z Kwerfurtu. Janusz Bieniak dochodzi w nim do wniosku, iż Bruno z Kwerfurtu w porozumieniu z Bolesławem Chrobrym prowadził działalność misyjną na terenie Jaćwieży i Litwy, zamordowano zaś go na pograniczu litewsko-ruskim. Przy okazji autor uzasadnia, iż nazwę Prusy we wczesnym średniowieczu rozciągano często również na Litwę. Ponadto historyk ten stara się wykazać, iż wymieniony przez Galla Anonima wśród terenów podbitych i chrystianizowanych przez Bolesława Chrobrego kraj Selencia jest pomyłkowo wpisaną nazwą ziem lucickich (Leuticia) i nie ma żadnego związku z jaćwieską włością Slinia (t. 6, ss. 213—218 i dyskusja, ss. 248—252). Ta ostatnia kwestia wydaje się najbardziej wątpliwa ze względu na odległość zapisów Selencia i Leuticia, w których właściwie zgodne są tylko końcówki.

Stosunkami polsko-pruskimi u schyłku okresu staropruskiego zajęli się w swoich referatach Kazimierz Ślaski oraz autor niniejszego artykułu. Kazimierz Ślaski z powodu pomyłki redakcyjnej opublikował swój artykuł w dwu częściach (t. 6, ss. 213—218, t. 7, ss. 23—30). Wrócił on jeszcze raz do sprawy etnicznego charakteru ziemi chełmińskiej, udowadniając za Wojciechem Kętrzyńskim jej polskość. Wykazał on także, iż ziemia ta była objęta polską własnością ziemską i polską organizacją państwową. Dopiero w latach dwudziestych XIII wieku nastąpiła okupacja ziemi chełmińskiej przez Prusów. Ponieważ sprawą tą zajmuję się odrębnie w specjalnym artykule, odsyłam do niego czytelnika⁵. W swoim natomiast referacie wskazałem na przyczyny sojuszu pomorsko-pruskiego w latach trzydziestych i czterdziestych XIII wieku, widząc je zarówno w tradycjach dawnego sąsiedztwa, jak i we wspólnym zagrożeniu przez ekspansję krzyżacką Pomorza Gdańskiego, Prusów i biskupa pruskiego Chrystiana. Próbowałem także uzasadnić późny wybuch pierwszego powstania pruskiego (dopiero w 1243 r. — t. 6, ss. 197—211). Z tej ostatniej tezy po powtórnej analizie źródeł musiałem się jednak wycofać⁶.

Z opracowań, które mogą zainteresować historyka Prus, można wymienić jeszcze dwa artykuły, dotyczące okresu późniejszego. Jerzy Wiśniewski przedstawił rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII wieku, w tym również na terenach pojaćwiejskich (t. 1, ss. 115—135), natomiast Alina Sztachelska omówiła materiały archiwalne dotyczące dziejów osadnictwa w latach 1945—1949 w powiatach: elckim, oleckim i gołdapskim, które poprzednio znajdowały się w granicach Prus Wschodnich (t. 7, Supl., ss. 87—95).

Z powyższego omówienia zawartości „Acta Baltico-Slavica” z punktu widzenia problematyki pruskiej widać zdecydowaną przewagę artykułów i recenzji poświę-

⁵ J. Powierski, *Przekaz Dusburga o najazdach pruskich i przejściowej okupacji ziemi chełmińskiej*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1971, nr 4, ss. 379—427.

⁶ J. Powierski, *Chronologia stosunków pomorsko-krzyżackich w latach 1236—1242*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1970, nr 2, ss. 167—191.

conych najstarszemu, bałtyjskiemu okresowi. „Acta Baltico-Slavica” stały się rzeczywiście ważnym organem uczonych, zajmujących się problematyką bałtyjską i stosunków bałtyjsko-słowiańskich. Redakcja osiągnęła również swój cel organizowania współpracy historyków, językoznawców i przedstawicieli innych dyscyplin humanistycznych Polski i zagranicy. „Acta Baltico-Slavica” wyrosły na organ międzynarodowy również dlatego, że poszczególne rozprawy drukowane są w różnych językach, a więc po rosyjsku, niemiecku, angielsku, oczywiście i po polsku. Swoje sukcesy rocznik w znacznej mierze zawdzięcza głównemu redaktorowi pierwszych siedmiu tomów, Jerzemu Antoniewiczowi. Niniejsze omówienie niech będzie także skromnym przyczynkiem dla uczczenia tego wybitnego archeologa, który w swej pracy badawczej współpracował ze specjalistami innych dyscyplin i przyczynił się do umocnienia interdyscyplinarnych badań naukowych. Można wyrazić nadzieję, że również następcy pierwszego redaktora osiągną podobne rezultaty i że pismo to zachowa w dalszym ciągu swą rangę naukową.